

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ISSN 2524-0609 (Print)

Серія

ПЕДАГОГІКА

СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Випуск 1(58)

Ужгород – 2026

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE UNIVERSITY
«UZHHOROD NATIONAL UNIVERSITY»

SCIENTIFIC BULLETIN OF
UZHHOROD UNIVERSITY

ISSN 2524-0609 (Print)

Series

PEDAGOGY

SOCIAL WORK

Issue 1 (58)

Uzhhorod – 2026

УДК 371; 378; 364

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 2178 від 27.06.2024 року. Ідентифікатор медіа: R30-04774

Засновник і видавець: Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет»: вул. Підгірна, 46, м.Ужгород, Україна, 88000, official@uzhnu.edu.ua, тел. +38 (0312) 61-33-21
Видавництво: «Говерла»: вул. Капітульна, 18, м.Ужгород, Україна, 88000, goverla-print@uzhnu.edu.ua
ROR видавця та засновника: <https://ror.org/01x3jjv63>

Адреса редакції: кім.218, кафедра соціології та соціальної роботи, вул. Університетська, 14, м.Ужгород, Україна, 88000, olena.bartosh@uzhnu.edu.ua, сайт: <http://www.visnyk-ped.uzhnu.edu.ua>

Журнал видається з березня 1998 р., двічі на рік. Мова публікацій: українська, англійська

Наказом Міністерства освіти і науки України № 886 від 02.07.2020 р. (додаток 4) журнал затверджено як фахове наукове видання категорії «Б» за спеціальностями: 011 – Освітні, педагогічні науки; 012 – Дошкільна освіта; 013 – Початкова освіта; 014 – Середня освіта (за предметними спеціальностями); 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями); 016 – Спеціальна освіта (за спеціалізаціями); 231 – Соціальна робота

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор / випусковий редактор:

Бартош Олена – кандидат педагогічних наук, професор, Ужгородський національний університет, Україна

Члени редколегії:

Агрошенко Тетяна – доктор педагогічних наук, професор, Мукачівський державний університет, Україна

Баркасі Даниїла – доктор філософії у галузі соціальної роботи, доцент, Інститут бл.Метода Домініка Трчки в Міхайловцях, Братіславський Університет охорони здоров'я та соціальної роботи імені Св.Єлизавети, Словаччина

Вансач Петер – доктор теології, професор, Інститут бл.Метода Домініка Трчки в Міхайловцях, Братіславський Університет охорони здоров'я та соціальної роботи імені Св.Єлизавети, Словаччина

Гуляшова Моніка – доктор філософії у галузі соціальної роботи, доцент, Інститут бл.Метода Домініка Трчки в Міхайловцях, Братіславський Університет охорони здоров'я та соціальної роботи імені Св.Єлизавети, Словаччина

Данко Дана – доктор психологічних наук, доцент, Ужгородський національний університет, Україна

Длугош Піотр – доктор наук у галузі суспільних наук, професор, Краківський педагогічний університет, Польща

Йуско Петер – доктор педагогічних наук, професор, Університет Матея Бела, Словаччина

Канюк Олександра – кандидат педагогічних наук, доцент, Ужгородський національний університет, Україна

Козубовська Ірина – доктор педагогічних наук, професор, Ужгородський національний університет, Україна

Кузьма Ірина – кандидат педагогічних наук, доцент, Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, Україна.

Микитенко Наталія – доктор педагогічних наук, професор, Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

Опачко Магдаліна – доктор педагогічних наук, професор, Ужгородський національний університет, Україна

Оросова Рената – доктор філософії у галузі педагогіки, доцент, Кошицький університет імені Павла Йозефа Шафарика, Словаччина

Повідайчик Оксана – доктор педагогічних наук, професор, Ужгородський національний університет, Україна

Попадич Олена – доктор педагогічних наук, професор, Ужгородський національний університет, Україна

Сокол Мар'яна – доктор педагогічних наук, професор, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Україна

Станчієне Далія – доктор наук з гуманітарних наук, професор, Університет Клайпеди, Литва

Ткаченко Павло – кандидат педагогічних наук, доцент, Поліський національний університет, Україна

Товчанець Оксана – доктор педагогічних наук, професор, Ужгородський національний університет, Україна

Шищенко Інна – доктор педагогічних наук, доцент, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, Україна

Рекомендовано до друку Вченою Радою ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол №6 від 30 квітня 2026 року

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2026. Випуск 1 (58). 315 с.

© Ужгородський національний університет, 2026

UDC 371; 378; 364

Registration of Print media entity: Decision of the National Council of Television and Radio Broadcasting of Ukraine No. 2178 as of 27.06.2024. Media ID: R30-04774

Founder and publisher: Uzhhorod National University, Pidhirna str., 46, Uzhhorod, Ukraine, 88000, official@uzhnu.edu.ua, phone: +38 (0312) 61-33-21

Publishing House: «Hoverla»: Kapitulna str., 18, Uzhhorod, Ukraine, 88000, goverla-print@uzhnu.edu.ua

ROR of publisher and founder: <https://ror.org/01x3jjv63>

Editorial address: room 218, Department of Sociology and Social Work, Universytetska str., 14, Uzhhorod, Ukraine, 88000, olena.bartosh@uzhnu.edu.ua, Website: <http://www.visnyk-ped.uzhnu.edu.ua>

The journal has been published twice a year since March 1998. Language of publication: Ukrainian, English

The Ministry of Education and Science of Ukraine (Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine №886, July 02, 2022, Annex 4) has conferred a category «B» to the journal in the specialties 011 – Educational, pedagogical sciences; 012 – Preschool education; 013 – Primary education; 014 – Secondary education (by subject specialties); 015 – Professional education (by specializations); 016 – Special education (by specializations); 231 – Social work.

EDITORIAL TEAM

Editor-In-Chief / Managing Editor:

Bartosh Olena – Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, Uzhhorod National University, Ukraine

Editorial Board members:

Atroshchenko Tetiana – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Mukachevo State University, Ukraine

Barkasi Daniela – PhD., Associate Professor, Institute of bl. Metoda Dominika Trčku in Michalovce, Bratislava St. Elizabeth University of Health and Social Work, Slovakia

Vansač Peter – ThDr., PhD., Dr.h.c., Professor, Institute of bl. Metoda Dominika Trčku in Michalovce, Bratislava St. Elizabeth University of Health and Social Work, Slovakia

Gul'ášová Monika – PhD., PhD., Associate Professor, Institute of bl. Metoda Dominika Trčku in Michalovce, Bratislava St. Elizabeth University of Health and Social Work, Slovakia

Danko Dana – Doctor of Psychological Sciences, Associate Professor, Uzhhorod National University, Ukraine

Długosz Piotr – Doctor of Social Sciences, Professor, Krakow Pedagogical University, Poland

Jusko Peter – PaedDr., Professor, Matej Bel University, Slovakia

Kanyuk Oleksandra – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Uzhhorod National University, Ukraine

Kozubovska Iryna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Uzhhorod National University, Ukraine

Kuzma Iryna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Ternopil Regional Communal Institute of Postgraduate Pedagogical Education, Ukraine

Mykytenko Nataliya – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine

Opachko Magdalyna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Uzhhorod National University, Ukraine

Orosova Renata – PaedDr., Associate Professor, Pavol Jozef Safarik University in Kosice, Slovakia

Povidaichyk Oksana – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Uzhhorod National University, Ukraine

Popadych Olena – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Uzhhorod National University, Ukraine

Sokol Mariana – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine

Stanciene Dalia Marija – Doctor of Humanities, Professor, Klaipeda University, Lithuania

Tkachenko Pavlo – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Polissia National University, Ukraine

Tovkanets Oksana – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Uzhhorod National University, Ukraine

Shyshenko Inna – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Sumy State Pedagogical University named after A.S.Makarenko, Ukraine

Recommended for publication by the Scientific Council of State University «Uzhhorod National University», record №6 from April 30, 2026

Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: «Pedagogy. Social Work». 2026. Issue 1 (58). 315 p.

Смагін Ігор, Смагіна Таїса. ПРОФЕСІЙНІ НАВЧАЛЬНІ СПІЛЬНОТИ І МЕРЕЖІ ЯК ФЕНОМЕН СУЧАСНОЇ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАХІДНИХ МОДЕЛЕЙ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ПРАКТИКИ	246
Снопек Петр, Пліскова Барбора, Шнейдер Міхаела. ЕТИЧНІ ДИЛЕМИ СТУДЕНТІВ ДОПОМІЖНИХ ПРОФЕСІЙ ПОКОЛІННЯ Z ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАКТИКИ	256
Спіріна Тетяна, Нохріна Ірина, Лютий Вадим. ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ	261
Стрижак Діана. СУЧАСНИЙ МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХІМІЇ.....	267
Товканець Ганна. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	273
Тополянський Сергій. ОСОБЛИВОСТІ ТА БАЗОВІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ	279
Хоружа Людмила, Тустановський Віталій. ПРОБЛЕМА ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ЗАСТОСУНКІВ ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ У НАУКОВИХ РЕЦЕПІЯХ УЧЕНИХ	285
Черевичний Геннадій. БАГАТОАСПЕКТНІСТЬ ОСВІТНЬО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ ПРОФЕСІНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІСТОРІЇ В УНІВЕРСИТЕТАХ (УКРАЇНСЬКИЙ І ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД).....	291
Швец Тетяна, Озеров Микола. ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДХОДІВ І МОДЕЛЕЙ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	298
Шульга Ірина. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	303
Щербина Сергій, Новак Тетяна, Віхляєва Яна. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	308

Snopek Petr, Plisková Barbora, Schneider Michaela. ETHICAL DILEMMAS OF HELPING PROFESSIONS GENERATION Z STUDENTS DURING PROFESSIONAL PRACTICE	256
Spirina Tetiana, Nokhrina Iryna, Liutyi Vadym. TRAINING TECHNOLOGIES IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SOCIAL WORKERS	261
Stryzhak Diana. CURRENT INTERNATIONAL EXPERIENCE IN IMPLEMENTING A PRACTICE-ORIENTED APPROACH IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE CHEMISTRY TEACHERS.....	267
Tovkanets Hanna. INNOVATIVE APPROACHES TO FORMING THE SPEECH CULTURE OF YOUNG SCHOOLCHILDREN IN LESSONS OF THE LANGUAGE AND LITERARY EDUCATIONAL BRANCH IN PRIMARY SCHOOL.....	273
Topolianskyi Serhii. FEATURES AND BASIC ASPECTS OF MODERN SOCIAL WORK IN EMERGENCY SITUATIONS.....	279
Khoruzha Lyudmila, Tustanovsky Vitaliy. THE PROBLEM OF USING DIGITAL APPLICATIONS TO PREDICT STUDENTS' ACADEMIC SUCCESS IN SCIENTIFIC RECEPTIONS BY SCHOLARS.....	285
Cherevychnyi Gennadii. MULTIFACETED EDUCATIONAL AND PEDAGOGICAL FORECASTING OF PROFESSIONAL TRAINING FOR FUTURE HISTORY TEACHERS AT UNIVERSITIES (UKRAINIAN AND POLISH EXPERIENCE)	291
Shvets Tetyana, Ozerov Mykola. TRANSFORMATION OF APPROACHES AND MODELS OF SOCIAL SUPPORT FOR WAR VETERANS IN UKRAINE	298
Shulha Iryna. PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PRESCHOOL TEACHERS FOR WORK I N AN INCLUSIVE PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTION.....	303
Shcherbyna Serhii, Novak Tatiana, Vikhliaieva Yana. SPECIFIC FEATURES OF CREATING A TOLERANT ENVIRONMENT IN INCLUSIVE EDUCATION	308

УДК 378:373.2.011.3-051]:376:005.336.2
DOI: 10.24144/2524-0609.2026.58.303-307

Шульга Ірина Мирославівна
кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна
ira.shulha@tnpu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-0651-047X>

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація. Актуальність заявленої проблеми визначається активним упровадженням інклюзії у заклади освіти, що зумовлює потребу в підготовці кваліфікованих фахівців, здатних працювати у нових умовах. Мета дослідження полягає у розкритті змісту професійної підготовки майбутніх вихователів у закладі вищої освіти у контексті формування їх готовності до роботи в інклюзивному середовищі. Застосовано методи аналізу, синтезу та узагальнення педагогічного досвіду. Проаналізовано нормативно-правову базу, що регламентує реалізацію інклюзивної освіти. На основі аналізу наукових джерел подано розуміння поняття «професійна підготовка майбутніх вихователів» як цілісного, спеціально організованого процесу у закладі вищої освіти, спрямованого на формування у майбутніх фахівців системи професійних компетентностей, що включають знання, уміння, навички та особистісні якості, фахову майстерність, а також психологічну готовність до успішного здійснення професійної діяльності та подальшого професійного розвитку. Розкрито особливості професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в інклюзивному закладі дошкільної освіти. Зазначено, що цей процес здійснюється комплексно, зокрема, через включення до змісту освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти навчальної дисципліни «Інклюзивна освіта у закладі дошкільної освіти», залучення здобувачів до наукової роботи та неформальної освіти. Увагу акцентовано на структурі навчальної дисципліни, її меті та змістовому наповненні, що стосується як теоретичних, так і практичних аспектів, а також на формах і методах роботи.

Ключові слова: професійна підготовка, інклюзивна компетентність, вихователь, заклад дошкільної освіти, заклад вищої освіти.

Вступ. Сьогодні система освіти перебуває на етапі трансформації та зазнає суттєвих змін, зумовлених інтеграцією України до європейського освітнього простору, що передбачає забезпечення доступної та якісної освіти для всіх дітей із врахуванням їхніх можливостей і потреб. Вирішення цього завдання передусім можливе через систематичне запровадження інклюзивної освіти на всіх рівнях. Особливої значущості проблема набуває на рівні закладів дошкільної освіти (ЗДО), які є початковою ланкою та середовищем для розвитку і соціалізації дітей, а також формування у них базових умінь і навичок. Згідно з даними Міністерства освіти і науки України, станом на 01.01.2025 р. в Україні налічувалось 7 658 інклюзивних груп у ЗДО, в яких навчалося 15 297 вихованців з особливими освітніми потребами (ООП) [4].

Не зважаючи на те, що впровадження інклюзивної освіти в Україні відбувається не перший рік, є як успішні кейси, так і певні труднощі. Так, відповідно до результатів звіту «Дошкільна освіта в Україні сьогодні. Огляд законодавчих, інституційних та бюджетних засад дошкільної освіти в Україні з міжнародної перспективи» (Salat International, 2025 р.), у регіонах відчувається «кадровий голод» на фахівців з необхідною кваліфікацією, немає адаптованих матеріалів і створеного інклюзивного середовища у закладах дошкільної освіти, обмежене фінансування. Военний контекст також є вагомим, адже впливає на психічне здоров'я та емоційне благополуччя вихователів, зокрема через роботу в небезпечних чи нестабільних умовах [3, с. 13].

Упровадження інклюзивної освіти у ЗДО регламентується відповідною нормативно-правовою базою (Закони України: «Про освіту» (2017 р.), «Про дошкільну освіту» (2024 р.); Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання в закладах дошкіль-

ної освіти» (2019 р.); Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) (2021 р.); Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року (2024 р.) та інші). Відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту» від 06.06.2024 р. № 3788-IX засадничим принципом державної політики у сфері дошкільної освіти є «створення умов, зокрема інклюзивного чи спеціального освітнього середовища, для здобуття дошкільної освіти дітьми з особливими освітніми потребами з урахуванням особливостей їхнього розвитку та у спосіб і формах, які є для них найбільш зручними та ефективними» [5].

Водночас ефективність упровадження інклюзивної освіти залежить від професійної підготовки фахівців, яка передбачає формування у них інклюзивної компетентності, а також психологічної та емоційної готовності до роботи в сучасному ЗДО. У Професійному стандарті «Вихователь закладу дошкільної освіти» (2021 р.) зазначено, що у майбутніх вихователів мають бути сформовані професійні компетентності, які безпосередньо пов'язані з інклюзивною компетентністю, а саме: «здатність обирати ефективні методи, форми та засоби організації освітнього процесу відповідно до запитів та потреб здобувачів освіти; здатність забезпечувати здобуття дошкільної освіти дітьми з особливими освітніми потребами; здатність організувати та проектувати освітні осередки за принципами універсального дизайну та розумного пристосування; здатність оцінювати та інтерпретувати результати моніторингу якості освітнього процесу відповідно до можливостей та потреб здобувачів освіти» [7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність заявленої теми підтверджується наявністю релевантних наукових досліджень. Наукові праці сучасних учених охоплюють концептуальні засади

інклюзивної освіти та розкривають зміст основних понять, дотичних до інклюзії та інклюзивної освіти (В. Засенко, А. Колупаєва, Н. Софій, О. Таранченко, З. Шевців). У численних дослідженнях (В. Білан, Н. Квітка, О. Ковшар, Ю. Крамчанинов, К. Крутий, А. Лапін) розкрито питання організації інклюзивного середовища у ЗДО, що передбачає створення доступного простору, впровадження адаптованих чи спеціальних методик навчання та виховання, забезпечення командної взаємодії фахівців і батьків/інших законних представників дитини з ООП. Особливої уваги в контексті нашого дослідження заслуговують праці вчених, в яких розкрито особливості професійної підготовки та перепідготовки вихователів (Г. Беленька, А. Богуш, В. Бондар, О. Кононко, О. Кузіна, Н. Ничкало, І. Онищук, І. Рогальська-Яблонська, С. Слюсарук-Літвін, Т. Теличко, Н. Трофаїла), а також підготовки майбутніх фахівців дошкільця до роботи в умовах інклюзії (А. Аніщук, Ю. Бойчук, Л. Зданевич, М. Козігора, І. Кузава, Л. Шевченко, Н. Ярошук та інші). Автори акцентують увагу на важливості інтеграції теоретичних знань та практичних навичок у процесі такої підготовки та необхідності формування психологічної готовності вихователів до роботи з дітьми з ООП.

Проте незважаючи на значну увагу до проблеми зі сторони наукової спільноти, окремі питання залишаються не розкритими, що зумовило вибір теми та означило **мету статті** – розкрити зміст професійної підготовки майбутніх вихователів у закладі вищої освіти у контексті формування їх готовності до роботи в інклюзивному середовищі.

Методи дослідження: аналіз, синтез – для вивчення змісту нормативних документів і законодавчих актів з метою обґрунтування актуальності та доцільності дослідження, а також визначення змісту основних понять, таких як «інклюзивна компетентність вихователя», «професійна підготовка майбутнього вихователя»; узагальнення педагогічного досвіду – для розкриття змісту навчальної дисципліни «Інклюзивна освіта у закладі дошкільньої освіти» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А2 Дошкільня освіта.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Державного стандарту дошкільньої освіти: «метою дошкільньої освіти є забезпечення цілісного та всебічного розвитку дитини, її фізичних, інтелектуальних і творчих здібностей шляхом виховання, навчання, соціалізації та формування необхідних життєвих навичок і компетентностей» [6]. Водночас наголошується на важливості застосування в освітньому процесі таких засобів і методів виховання, навчання та розвитку дошкільнят, а також форм взаємодії, які відповідають їх віку та враховують освітні потреби, зокрема мова йде про адаптацію та модифікацію змісту освітньої програми [6].

У ЗДО ключовою фігурою є вихователь, від якого залежить впровадження інклюзивної освіти та формування інклюзивного середовища, а тому він повинен володіти системою знань, вмінь і навичок щодо особливостей роботи з різними категоріями дітей з ООП; адаптації та модифікації навчальних матеріалів; розроблення та ведення документації, зокрема, індивідуальної програми розвитку; використання додаткових технічних засобів; знати та використовувати на практиці стратегії підтримки дітей з ООП та взаємодії з іншими учасниками команди психолого-педагогічного супроводу, батьками/іншими законними представниками. Крім того, важливою є психологічна готовність педагогів до роботи в інклюзивному закладі освіти. Отже, можемо стверджувати про не-

обхідність формування інклюзивної компетентності такого фахівця як синтезу згаданого вище [11].

У дослідженні акцентуємо увагу на підготовці майбутнього вихователя ЗДО, яка реалізується у закладі вищої освіти. Адже саме у процесі професійної підготовки відбувається формування системи компетентностей, серед яких чільне місце відведено інклюзивній.

На основі аналізу низки досліджень (Г. Беленька, О. Богініч, Л. Зданевич, О. Кононко, Т. Талько, Н. Трофаїла та інші), у яких розкрито підходи до трактування змісту поняття «професійна підготовка майбутнього вихователя», сформовано його розуміння як цілісного, спеціально організованого процесу в закладі вищої освіти, спрямованого на формування в майбутніх фахівців системи професійних компетентностей, що включають знання, уміння, навички та особистісні якості, фахову майстерність, а також психологічну готовність до успішного здійснення професійної діяльності у ЗДО та подальшого професійного розвитку.

У структурі професійної готовності майбутніх вихователів у контексті реалізації інклюзивної освіти у ЗДО науковиці І. Кузава та М. Ярмолюк виокремлюють такі компоненти: емпіричний, свідомо-формуючий, емпатійний, почуттєво-комунікативний, контрольно-регульовальний, оцінювально-результативний [2, с. 77]. У свою чергу О. Сергійчук вважає, що професійна готовність майбутнього педагога виявляється у професійній компетентності; інформаційній готовності; володінні педагогічними технологіями; розумінні психології та особливостей розвитку дітей з ООП і вмінні надавати психолого-педагогічну допомогу; знанні основ корекційної педагогіки та здійснення корекційної роботи; гнучкості; умінні проєктувати інклюзивне освітнє середовище та надання допомоги у професійному самовизначенні учнів з ООП тощо [8, с. 168].

Науковці О. Білюк, Е. Зеленін, І. Коренева виокремлюють ключові аспекти підготовки майбутніх педагогів до роботи в інклюзивному ЗДО, а саме: формування професійно-ціннісних орієнтацій, які забезпечують ефективну взаємодію з дітьми з особливими освітніми потребами; усвідомлення цінності кожної дитини; розуміння своєї ролі як носія культурних цінностей та відповідальності за їх передавання дітям з порушеннями психофізичного розвитку тощо [1].

У своєму дослідженні Л. Шевченко та М. Сорочан визначили систему взаємопов'язаних педагогічних умов, які сприяють підвищенню рівня готовності майбутніх вихователів до їх професійної діяльності в інклюзивному закладі. Педагогічні умови об'єднані у такі групи: концептуальні, змістові, організаційно-технологічні, організаційно-методичні, супутні умови [10, с. 443]. Водночас забезпечення педагогічних умов відбувається під час: формування інклюзивної компетентності майбутніх вихователів; наскрізного застосування викладачами закладів вищої освіти інноваційних технологій у процесі викладання дисциплін професійної та практичної підготовки; розроблення та впровадження тренінгових програм [10, с. 444].

Заслужовує на увагу ідея Т. Цегельник, яка пропонує розглядати психолого-педагогічну готовність майбутніх вихователів до здійснення професійної діяльності в інклюзивному середовищі у контексті трьох підходів: теоретичного (знання про особливості розвитку дітей з ООП, використання спеціальних методів і допоміжних технологій, нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти); практичного

(використання технологій навчання із врахуванням індивідуальних потреб дітей з ООП, командна взаємодія з фахівцями та батьками) та психологічного (емпатійне й толерантне ставлення до дітей з ООП, дотримання етичних норм у роботі, протидія булінгу та позитивна мотивація у виконанні професійних обов'язків) [9, с. 154].

З метою оптимізації підготовки майбутніх фахівців ЗДО до роботи в інклюзивному освітньому середовищі до освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю А2 «Дошкільна освіта» галузі знань А «Освіта», яка реалізується у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, включено освітній компонент «Інклюзивна освіта в закладі дошкільної освіти» (4 кредити ЄКТС, 120 годин). Зміст навчальної дисципліни розроблено на основі основних положень освітньо-професійної програми, мета стосується засвоєння теоретико-практичних основ інклюзивної освіти та розвитку здатності до її реалізації в ЗДО. У результаті вивчення навчальної дисципліни передбачається формування у здобувачів вищої освіти системи загальних і спеціальних компетентностей, а також забезпечуються досягнення програмних результатів навчання.

Структура навчальної дисципліни включає два модулі:

Модуль 1. «Теоретичні засади інклюзивної освіти», зміст якого розкрито у темах: «Інклюзія та інклюзивна освіта», «Нормативно-правова база інклюзивної освіти», «Категорії дітей з особливими освітніми потребами», «Професійна етика в інклюзивному освітньому середовищі».

Модуль 2. «Практичні аспекти реалізації інклюзивної освіти в закладі дошкільної освіти», який об'єднує такі теми: «Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП», «Документація в інклюзивній групі», «Інклюзивне середовище в ЗДО», «Технології інклюзивного навчання і виховання дітей з ООП у ЗДО», «Використання допоміжних технологій та адаптованих матеріалів у роботі з дітьми з ООП», «Співпраця з батьками та сім'єю дитини з ООП», «Моніторинг та оцінювання розвитку дітей з ООП», «Формування дружніх і толерантних взаємин у колективі дошкільників».

У процесі викладання дисципліни доцільно застосовувати різні методи та форми роботи зі здобувачами: перегляд та обговорення відеозаписів занять в інклюзивних групах, розв'язування педагогічних

задач і аналіз кейсів, вивчення документації (індивідуальна програма розвитку дитини з ООП, щоденник спостережень і річний план роботи асистента вихователя та інші), моделювання фрагментів занять у різновікових інклюзивних групах з подальшим обговоренням, виконання проєктів, робота в команді тощо. Такий підхід дозволяє формувати у здобувачів не лише теоретичні знання, але й практичні навички роботи в інклюзивному середовищі ЗДО.

У межах вивчення навчальної дисципліни увагу звертаємо на виконання індивідуального навчально-дослідницького завдання – презентації на тему «Практичні рекомендації щодо роботи вихователя та його асистента з дітьми з ООП у закладі дошкільної освіти». Здобувачі самостійно обирають категорію дітей з ООП і готують відео-порадник для вихователів та асистентів.

Важливу роль у формуванні професійної компетентності, у тому числі й інклюзивної, відіграє участь здобувачів у наукових заходах: конференціях, круглих столах, семінарах, а також у підготовці науково-дослідних робіт на інклюзивну тематику. Заохочується неформальна освіта, зокрема, проходження сертифікованих курсів підвищення кваліфікації на базі закладів вищої освіти чи інших установ; онлайн-курсів, розміщених на популярних освітніх платформах «Prometheus», «EdEra» та інших. Результати неформальної освіти можуть бути Perezарховані у вигляді окремих модулів чи тем. Таке Perezарховування здійснюється на основі співставлення задекларованих здобувачем результатів неформального та/або інформального навчання з результатами навчання, передбаченими відповідним освітнім компонентом. Ці та інші форми роботи додатково сприяють розвитку інклюзивної компетентності здобувачів вищої освіти.

Висновки. Таким чином, комплексний підхід до здійснення професійної підготовки майбутніх вихователів, який передбачає вивчення освітнього компонента «Інклюзивна освіта у закладі дошкільної освіти» (теоретичні та практичні аспекти), залучення здобувачів вищої освіти до наукової роботи та неформальної освіти забезпечить формування у них інклюзивної компетентності, яка є базовою для роботи в інклюзивному середовищі ЗДО. Вважаємо, що це дослідження має логічне продовження, яке вбачаємо у проведенні експериментального вивчення думки здобувачів з метою з'ясування рівня їх задоволеності змістом освітнього компонента та окреслення кроків для його вдосконалення.

Конфлікт інтересів. Автор підтверджує відсутність фінансових, особистих чи інших інтересів, що можуть розглядатися як потенційний конфлікт інтересів щодо публікації цієї статті.

Фінансування. Робота виконана за відсутності фінансової підтримки з боку будь-яких організацій.

Доступність даних. Це дослідження не передбачає використання додаткових наборів даних.

Використання штучного інтелекту. Інструменти штучного інтелекту не використовувались при написанні цієї роботи.

Список використаної літератури

1. Білюк О., Зеленін В., Коренева І. Підготовка майбутніх педагогів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2024. Вип.12. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14246824>
2. Кузава І., Ярмолюк М. Формування професійної готовності майбутніх вихователів до впровадження інклюзивної освіти. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Педагогічні науки*. 2016. Вип.2 (304). С. 75–81. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/11497/1/Кузава%2C%20Ярмолюк.pdf> (дата звернення: 27.01.2026).
3. Лінд Г. Дошкільна освіта в Україні сьогодні. Огляд законодавчих, інституційних та бюджетних засад дошкільної освіти в Україні з міжнародної перспективи. Київ : ТОВ «Видавництво «ЮСТОН», 2025. 110 с.
4. Моніторинг щодо створення інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти. Статистичні дані. 2025. URL: https://mon.gov.ua/osvita-2/inkladyzivne-navchannya/statistichni-dani?_cf_chl_tk=X.hRBfQc_XrK0D_88tVi5NCTkVZYTIzBu8

- LtfQVnrc-1769537772-1.0.1.1-lfTIHM.K5.uiR04s4Of6r1Y7Bd.KNA28Gf5aBCRBwRA (дата звернення: 27.01.2026).
5. Про дошкільну освіту: Закон України від 06.06.2024 р. № 3788-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20?find=1&text=%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7#w1_1 (дата звернення: 27.01.2026).
  6. Про затвердження Державного стандарту дошкільної освіти: Постанова КМУ від 26.11.2025 р. № 1557. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1557-2025-%D0%BF?find=1&text=%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1#w1_1 (дата звернення: 27.01.2026).
  7. Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти»: Наказ Міністерства економіки України від 19.10.2021 р. № 755-21. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti> (дата звернення: 27.01.2026).
  8. Сергійчук О. Підготовка майбутнього педагога до професійної діяльності в умовах інклюзивного освітнього середовища. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип.49 (2). С. 165–170. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/49-2-27>
  9. Цегельник Т. Психолого-педагогічні основи підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип.49 (1). С. 97–102. doi: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/49.1.31>
  10. Шевченко Л., Сорочан М. Підготовка майбутніх вихователів до інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : збірник наукових праць. 2021. Вип.60. С.440–450. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2021-60-440-450>
  11. Udych Z., Shulha I., Cherpurna L., Rudenko L. Inclusive Education in Ukraine: Challenges, Conditions and Implementation Strategies. *Conhecimento & Diversidade*. Niterói, 2024. Vol.16 (41). P.419–445. doi: <https://doi.org/10.18316/rcd.v16i41.11506>

References

1. Bilyuk, O., Zelenin, V., & Koreneva, I. (2024). Pidhotovka maibutnix pedahohiv do roboty z ditmy z osoblyvymy osvitnimi potrebamy v umovakh inkluzyvnoho navchannia [Preparing future teachers to work with children with special educational needs in inclusive education]. *Pedahohichna Akademiia: Naukovi zapisky*, 12. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14246824> [in Ukrainian].
2. Kuzava, I., & Yarmoliuk, M. (2016). Formuvannia profesiinoi hotovnosti maibutnix vykhovateliv do vprovadzhennia inkluzyvnoi osvity [Formation of professional readiness of the future teachers to the implementation of inclusive education]. *Naukovyi visnyk Skhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Pedahohichni nauky*, 2 (304), 75–81. <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/11497/1/Kuzava%2C%20Yarmoliuk.pdf> [in Ukrainian].
3. Lind, H. (2025). *Doshkilna osvita v Ukraini sohodni. Ohliad zakonodavchyykh, instytutsiynykh ta biudzhetnykh zasad doshkilnoi osvity v Ukraini z mizhnarodnoi perspektivy* [Preschool education in Ukraine today: review of legislative, institutional, and budgetary foundations of preschool education in Ukraine from an international perspective]. TOV «Vydavnytstvo «YUSTON» [in Ukrainian].
4. Monitoring shchodo stvorennia inkluzyvnykh hrup u zakladakh doshkilnoi osvity. *Statystychni dani* [Monitoring of creation of inclusive groups in preschool educational institutions. Statistical data]. (2025). https://mon.gov.ua/osvita-2/inkluzivne-navchannya/statistichni-dani?_cf_chl_tk=X.hRBfQc_XrK0D_88tVi5NCTKvZYTIZBu6LtfQVnrc-1769537772-1.0.1.1-lfTIHM.K5.uiR04s4Of6r1Y7Bd.KNA28Gf5aBCRBwRA [in Ukrainian].
5. Pro doshkilnu osvitu: Zakon Ukrainy vid 06.06.2024 r. № 3788-IX [On preschool education: Law of Ukraine, 06.06.2024, No.3788-IX]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20?find=1&text=%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7#w1_1 [in Ukrainian].
6. Pro zatverdzhennia Derzhavnogo standartu doshkilnoi osvity: Postanova KМУ vid 26.11.2025 r. № 1557 [On approval of the State Standard of Preschool Education: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, 26.11.2025, No.1557]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1557-2025-%D0%BF?find=1&text=%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1#w1_1 [in Ukrainian].
7. Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu «Vykhovatel zakladu doshkilnoi osvity»: Nakaz Ministerstva ekonomiky Ukrainy vid 19.10.2021 r. № 755-21 [On approval of the Professional Standard «Preschool Teacher»: Order of the Ministry of Economy of Ukraine, 19.10.2021, No.755-21]. <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti> [in Ukrainian].
8. Serhiichuk, O. (2022). Pidhotovka maibutnoho pedahoha do profesiinoi diialnosti v umovakh inkluzyvnoho osvitnoho seredovyscha [Preparation of the future teacher for professional activities in the conditions of inclusive educational environment]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 49 (2), 165–170. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/49-2-27> [in Ukrainian].
9. Tselhnyk, T. (2022). Psykholohho-pedahohichni osnovy pidhotovky maibutnix vykhovateliv do profesiinoi diialnosti v inkluzyvnykh hrupakh zakladiv doshkilnoi osvity [Psychological and pedagogical fundamentals of preparing future educators for professional activities in inclusive groups of pre-school educational institutions]. *Innovatsiina pedahohika*, 49 (1), 97–102. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/49.1.31> [in Ukrainian].
10. Shevchenko, L., & Sorochan, M. (2021). Pidhotovka maibutnix vykhovateliv do inkluzyvnoho navchannia v zakladakh doshkilnoi osvity [Preparation of future educators for inclusive education in preschool education institutions]. *Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: Metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy*, 60, 440–450. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2021-60-440-450> [in Ukrainian].
11. Udych, Z., Shulha, I., Cherpurna, L., & Rudenko, L. (2024). *Inclusive education in Ukraine: Challenges, conditions, and implementation strategies*. *Conhecimento & Diversidade*, 16 (41), 419–445. <https://doi.org/10.18316/rcd.v16i41.11506>

Рукопис надійшов: 15.02.2026

Перше рішення: 17.03.2026

Доопрацьовано (раундів: 1): 27.03.2026

Прийнято до друку: 21.04.2026

Опубліковано онлайн: 30.04.2026

Shulha Iryna

PhD in Pedagogy, Associate Professor

Associate Professor of the Department of Pedagogy and Management of Education
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, Ukraine

PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PRESCHOOL TEACHERS FOR WORK IN AN INCLUSIVE PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTION

Abstract. The relevance of the addressed problem is determined by the active implementation of inclusion in educational institutions, which necessitates the training of qualified specialists capable of working in modern conditions. The purpose of the study is to examine the content of professional training for future preschool teachers at higher education institutions, with a focus on developing their readiness to work in inclusive environments. The research employed the methods of analysis, synthesis, and generalization of pedagogical experience. The regulatory framework governing inclusive education in Ukraine is examined. Based on the analysis of relevant research, the concept of «professional training of future educators» is considered a holistic, specially organized process within a higher education institution aimed at developing future specialists' professional competencies. These competencies include knowledge, skills, abilities, personal qualities, professional expertise, and psychological readiness for effective professional activity and further professional development. The study highlights the characteristics of professional training of future preschool teachers in inclusive preschool educational institutions. We emphasize that this process is implemented comprehensively, in particular by integrating the course «Inclusive Education in a Preschool Educational Institution» into the curriculum of the educational and professional program «Preschool Education» for the first (bachelor's) level of higher education, as well as by involving students in research activities and informal learning. The structure, purpose, and content of the developed course, which cover both theoretical and practical aspects, are highlighted. The results of this study can be used to enhance the content of academic courses and to develop preschool teachers' professional readiness to work in inclusive educational environments.

Keywords: professional training, inclusive competence, preschool teacher, preschool education institution, higher education institution.

НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія

ПЕДАГОГІКА
СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Випуск 1 (58)

Комп'ютерна верстка

Тополянський С.І.

Автори статей несуть відповідальність за достовірність наведеної інформації (точність наведених у статті даних, цитат, статистичних матеріалів тощо) та за порушення прав інтелектуальної власності інших осіб.

Висловлені авторами думки можуть не співпадати з точкою зору редакції.

Здано до набору 24.04.2026. Підписано до друку 30.04.2026.

Формат 60x84. Папір офс. Гарнітура Times New Roman.

Друк різогр. Ум. друк. арк 36,5.

Наклад 300. Замовлення № 78

Віддруковано з готового оригінал-макета

Видавництво «Говерла», ДВНЗ «УжНУ»

вул. Капітульна, 18, м. Ужгород, Україна, 88000, goverla-print@uzhnu.edu.ua

ROR видавця та засновника: <https://ror.org/01x3jjv63>